

ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นองค์กรในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมีพันธกิจที่สำคัญคือความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้เข้าร่วมการประเมินผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวระดับโลกของการจัดอันดับ มหาวิทยาลัยสีเขียว แห่งมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (University of Indonesia, UI GreenMetric World University Ranking ตามเกณฑ์มาตรฐาน 6 ข้อ) คือ 1) การวางโครงสร้างพื้นฐาน 2) การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ 3) การจัดการของเสีย 4) การจัดการน้ำ 5) การสัญจรขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หัวข้อของ UI GreenMetric World University Ranking ในปี 2023 คือ “นวัตกรรม ผลกระทบ และทิศทางในอนาคตของมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน” UI GreenMetric ต้องการมุ่งเน้นที่ความพยายามของมหาวิทยาลัยในการสานต่อโครงการและนโยบายด้านความยั่งยืน นวัตกรรม ผลกระทบ และทิศทางในอนาคตเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืนตาม UI GreenMetric และเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals; SDGs) ซึ่งนอกจากการดำเนินงานภายในมหาวิทยาลัยเพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวแล้ว การบริการวิชาการสู่ชุมชนรายรอบมหาวิทยาลัยก็ถือเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย เพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนเป้าหมายสู่การเป็นชุมชนสีเขียว (Green Community)

ในปัจจุบัน บริบทของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของประชากรการขยายตัวของชุมชน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศการป้องกันภัยพิบัติ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ทำให้พื้นที่สีเขียวมีปริมาณและคุณภาพที่ลดลง หลายประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากการมุ่งพัฒนาในด้านเทคโนโลยีเชิงพาณิชย์เพียงด้านเดียว เป็นการให้ความสำคัญกับพื้นที่สีเขียวควบคู่ไปด้วย เพื่อตอบสนองให้ทันต่อสถานการณ์ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs)

ไทย ก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม เห็นได้จากการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ ซึ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียว สำหรับนิยาม พื้นที่สีเขียว หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นในเมืองหรือชุมชนปกคลุมด้วยพืชพรรณเป็นองค์ประกอบหลัก มีประโยชน์เพื่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศการดำรงชีวิต และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

พื้นที่สีเขียวยั่งยืน หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่มีพืชพรรณที่มีความหลากหลายทั้งชนิดและปริมาณ โดยมีไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เป็นองค์ประกอบหลักและได้รับการดูแลบำรุงรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสมดุลทางระบบนิเวศ เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี สวยงาม ร่มเย็น น่าอยู่ และเพิ่มองค์ประกอบของการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร ในชุมชนและผู้มาเยือนตลอดจนเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน

บ้านแหลมโฮมสเตย์ เป็นชุมชนขนาดเล็ก ชุมชนหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ความน่าสนใจของชุมชนคือวิถีชีวิตของชาวชุมชนที่ปรากฏออกมาเป็นอาชีพที่ผู้มาเยือนพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่คนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการเอง กลายเป็นรายได้เสริมทำให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการลงพื้นที่รับฟังความต้องการของชุมชนพบว่าชุมชนบ้านแหลมยังขาดพื้นที่สีเขียวที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ของชุมชน เพราะพื้นที่ป่า

ธรรมชาติจะอยู่ห่างไกลออกไปจากชุมชน การเพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยวิธีการจัดทำปลูกป่าในบริเวณชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนโดยการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนและยังเพิ่มพื้นที่ดูดซับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศอีกด้วย

ดังนั้น ศูนย์บริการวิชาการร่วมกับสำนักวิชาการจัดการและเครือข่ายภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาโครงการ “Setting & Infrastructure (SI)” เพื่อเชื่อมโยง UI GreenMetric กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อ 13 โดยเน้นการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนในชุมชน ผ่านกระบวนการให้ความรู้แก่ชุมชนประมงในการทำแผนที่ชุมชน และร่วมกันเพิ่มพื้นที่สีเขียวด้วยการปลูกป่าชายเลนในชุมชน โครงการนี้ยังเป็นการสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พร้อมทั้งสร้างการเรียนรู้ให้ชุมชนเกี่ยวกับความเสี่ยง ผลกระทบ การแก้ไขปัญหา และการแจ้งเตือนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวและวางแผนรับมือภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อ 13.3.1 นอกจากนี้ โครงการยังดำเนินการตามตัวชี้วัด SDGs ข้อ 17.2.1 การบูรณาการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยมีกระบวนการดำเนินโครงการ ดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชน เพื่อลงพื้นที่พูดคุยถึงวิถีชีวิต และความต้องการของชุมชนที่มีต่อพื้นที่สีเขียวในชุมชนบ้านแหลมโฮมสเตย์
- 2) พัฒนาข้อเสนอโครงการ ปรึกษาร่วมกับระหว่างอาจารย์และผู้นำชุมชน ถึงแนวทางการดำเนินงานได้ เพื่อกำหนดแผนการทำงาน และรูปแบบของโครงการ
- 3) กิจกรรมแนะนำโครงการและให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อดูดซับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในชุมชน
- 4) กิจกรรมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของชุมชนบ้านแหลมโฮมสเตย์
- 5) นำเสนอผลการดำเนินโครงการและเผยแพร่ข้อมูลสู่ชุมชน

ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการฯ คือ ชุมชนบ้านแหลม หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 15 ต.หน้าทัพ อ.ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสมดุลทางระบบนิเวศ เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี สวยงาม ร่มเย็น น่าอยู่ และเพิ่มองค์ประกอบของการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร ในชุมชนและผู้มาเยือน ตลอดจนเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน ส่งเสริมความรู้และแรงบันดาลใจให้ชุมชนบ้านแหลมโฮมสเตย์ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของชุมชน นอกจากนี้ นักศึกษายังได้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชน ในการปลูกป่าชายเลน โดยตัวชี้วัดความสำเร็จและค่าเป้าหมายของโครงการคือ ชุมชนบ้านแหลมโฮมสเตย์ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในชุมชน > 90 ซึ่งจากแบบประเมินความพึงพอใจอยู่ที่ร้อยละ 96.06